

Republica Moldova

**MINISTERUL DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ,CONSRUCȚIILOR ȘI
GOSPODARIEI COMUNALE**

HOTARIRE Nr. 7/1
din 14.05.1999

**cu privire la aprobarea Strategiei modernizării
și dezvoltării sistemelor comunale de alimentare cu apă
și de canalizare**

Publicat : 25.11.1999 în Monitorul Oficial Nr. 130 Promulgat : 14.05.1999

În scopul aplicării politicilor unice în atingerea scopurilor și principiilor de modernizare și dezvoltare a sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare în localitățile Republicii Moldova, Consiliul Colegial,

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Strategia modernizării și dezvoltării sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare în localitățile Republicii Moldova (se anexează).
2. Direcția generală apă, canalizare și protecția mediului, Concernul de Stat "Apă-Canal", direcțiile ministerului, întreprinderile de alimentare cu apă și de canalizare, în comun cu organele administrării publice locale vor întreprinde măsuri în vederea realizării Strategiei modernizării și dezvoltării sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare în localitățile Republicii Moldova.
3. Concernul de Stat "Apă-Canal" (director general dl Nicolae Panuli), în comun cu organele administrării publice locale va efectua analiza situației actuale a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare și va înainta măsuri concrete în vederea modernizării și dezvoltării acestora, care vor servi drept bază pentru elaborarea Programului Național de modernizare și dezvoltare a sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare în localitățile Republicii Moldova.
4. Direcția generală apă, canalizare și protecția mediului va crea un grup de lucru, în componența căruia vor fi incluși reprezentanții ministerelor și departamentelor interesate, organelor administrării publice locale, care va efectua analiza măsurilor propuse și pînă la finele anului 2000 va elabora Programul Național privind modernizarea și dezvoltarea sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare în localitățile Republicii Moldova.
5. Controlul asupra executării hotărîrii în cauză se pune în sarcina dlui Valeriu Cojocaru, viceministru.

**MINISTRUL DEZVOLTĂRII TERITORIULUI,
CONSTRUCȚIILOR ȘI GOSPODĂRIEI
COMUNALE**

PREȘEDINTELE CONSILIULUI COLEGIAL

Chișinău, 14 mai 1999.

Nr. 7/1.

Mihai SEVEROVAN

Aprobată
prin Hotărîrea Colegiului
Ministerului Dezvoltării
Teritoriului, Construcţiilor
şi Gospodăriei Comunale
nr. 7/1 din 14 mai 1999

S T R A T E G I A
modernizării şi dezvoltării sistemelor comunale
de alimentare cu apă şi de canalizare în localităţile
Republicii Moldova

Introducere

Alimentarea cu apă prin sistemele centralizate este una din cele mai importante subramuri ale economiei naţionale.

În perioada postsovietică dezvoltarea şi prestarea serviciilor de alimentare cu apă şi canalizare era planificată şi finanţată centralizat de către organele statale.

Involuţia gospodăriei de apeducte şi canalizare în anii 1990-1998 în mare măsură a fost condiţionată de schimbările care s-au produs în economia republicii sub influenţa masivă a multor factori deosebit de nefavorabili. Dificultăţile cu care se confruntă în ultimii ani sectorul de alimentare cu apă sînt cauzate în mare măsură de neachitarea de către consumatori a serviciilor prestate de alimentare cu apă şi canalizare.

Situaţia economico-financiară critică a întreprinderilor de profil nu permite acestora exploatarea normală a sistemelor de alimentare cu apă şi sistemelor de evacuare-epurare a apelor uzate, face imposibilă dezvoltarea sub-ramurii în corespundere cu necesităţile actuale.

Scopul principal al strategiei este de a marca direcţiile tehnice, financiare şi instituţionale care urmează a fi realizate în perspectivă.

Ideile şi afirmaţiile majore cuprinse în obiectivele şi politicile acestei strategii constituie repere necesare pentru elaborarea unor programe de reabilitare, modernizare şi dezvoltare eficientă şi durabilă a sistemelor de alimentare cu apă, de evacuare şi epurare a apelor uzate.

Obiectivele şi soluţiile stipulate în strategie au fost estimate în rezultatul analizei multicriteriale a sectorului hidro-edilitar, studierii publicaţiilor tehnico-ştiinţifice, de producţie şi documentare-informare din domeniu.

Strategia afirmă necesitatea sporirii şi concentrării eforturilor organelor statale, structurilor societăţii civile şi cetăţenilor pentru asigurarea dezvoltării adecvate cerinţelor actuale şi de perspectivă a sistemelor de alimentare cu apă şi canalizare, căci apa este un element fundamental al mediului fără de care nu poate fi concepută şi continuată o activitate eficientă a unui popor ce tinde spre un nivel înalt de trai şi spre noi performanţe ale civilizaţiei.

I. Situaţia existentă

1. Date generale

Populaţia Republicii Moldova la 1 ianuarie 1998, constituia 4304,7 mii locuitori, inclusiv 1987,3 mii în localităţile urbane şi 2317,4 mii în spaţiul rural.

De alimentare cu apă potabilă prin sistem centralizat beneficiază 81% din populaţia urbană şi numai 17% de locuitori în mediul rural.

Actualmente întreprinderile de alimentare cu apă potabilă subordonate Ministerului Dezvoltării Teritoriului, Construcţiilor şi Gospodăriei Comunale exploatează sisteme comunale de alimentare cu apă în 57 localităţi.

Capacitatea de proiect a acestor sisteme din oraşele republicii constituie 792,5 mii m³/zi, lungimea aducţiunilor şi reţelelor de distribuţie a apei constituie - 3,7 mii km.

Captările de apă constituie: din râuri – 550 mii m³/zi; din resursele subterane - 241,9 mii m³/zi.

Oraşele: Chişinău, Bălţi, Soroca, Rezina se alimentează din r.Nistru. Pentru 8 oraşe: Briceni, Edineţ, Cupcini, Glodeni, Ungheni, Leova, Cantemir şi Cahul apa se captează din r.Pрут. Staţiile

de tratare ale acestor sisteme se exploatează pe parcursul 25-30 ani fără a fi reconstruite și nu corespund cerințelor actuale atât în privința tehnologiei de tratare, cât și stării fizice și morale a construcțiilor și utilajelor.

În orașele Ungheni, Leova, Cantemir, Cahul este concepută reconstrucția stațiilor de captare și tratare, dar din lipsa mijloacelor financiare, ea este stopată.

Actualmente, în curs de execuție sînt 21 obiective de alimentare cu apă. Sînt în curs de reconstrucție sistemele existente și se construiesc noi sisteme de alimentare cu apă pentru orașele Strășeni, Călărași, Fălești, Sîngerei, Telenești, Taraclia, Nisporeni, Leova, Rîșcani etc. Este începută construirea și reconstrucția stațiilor de epurare în 12 localități.

De sisteme comunale de canalizare dispun 55 de localități, inclusiv stații de epurare - 38 cu capacitatea totală 664 mii m³/zi.

Lungimea totală a rețelilor de canalizare constituie 1778,3 km, inclusive a colectoarelor principale și conductelor sub presiune - 490,4 km, rețelilor stradale de evacuare - 687,8 km și rețelilor de cartier - 600,1 km. Din cauza exploatării îndelungate (30-40 ani și mai mult) în prezent 250 km de rețele se găsesc într-o stare avariata și necesită o înlocuire urgentă, în primul rînd celor sub presiune, din oțel.

2. Gestionarea sistemelor comunale de alimentare cu apă

Actualmente, sistemele comunale de alimentare cu apă în orașele republicii și în unele localități rurale se exploatează de către 54 întreprinderi de stat, din care 35 de întreprinderi sînt specializate în domeniul alimentării cu apă. Toate aceste unități economice se află în subordinea Ministerului Dezvoltării Teritoriului, Construcțiilor și Gospodăriei Comunale.

Sistemele centralizate de alimentare cu apă sînt construite în 903 localități rurale. Anterior aproape toate aceste sisteme erau gestionate de structurile corespunzătoare ale Ministerului Agriculturii și Industriei Prelucrătoare. În prezent, 337 (37%) de apeducte din mediul rural nu corespund cerințelor igienice și se află într-o stare nesatisfăcătoare. Primăriile și gospodăriile agricole care gestionează aceste apeducte nu dispun de mijloace financiare și personal specializate pentru a le restabili și exploata conform cerințelor normative.

3. Calitatea apelor

a) Calitatea apelor subterane

Circa 2,5 mln. De oameni din Moldova se alimentează cu apă subterană, din care circa 50-60% folosesc apa freatică. De aceea, în prezent sănătatea unei bune părți a populației depinde direct de calitatea apelor freatice. Studiile care au fost realizate în diferite zone a republicii au demonstrat că în văile rîurilor mici și în localități apa fîntînilor este poluată substanțial. Valorile medii ale nitratilor, sulfatilor, clorurilor, mineralizării și durtății totale depășesc considerabil limitele recomandate de Organizația Mondială a Sănătății. Concentrația poluanților se micșorează esențial în zonele cu relief mai înalt și mai îndepărtate de localități. În afara localităților sînt zone unde resursele de apă pot fi utilizate fără tratare suplimentară.

Rezervele de exploatare a apelor de adîncime sînt evaluate la cca 3 mln. m³ în 24 ore. Din această cantitate în scopuri potabile fără pregătire prealabilă a apei pot fi folosite doar 25%. Nu corespunde standardelor de calitate pentru apă potabilă majoritatea surselor necentralizate și peste o 1/3 din sursele centralizate de apă.

Pe parcursul evoluției geologice teritoriul Republicii Moldova a fost supus diferitor procese geodinamice în urma cărora s-a creat o rețea de falii și fracture tectonice care condiționează formarea anomaliei fluorului și stronțului. Concentrațiile fluorului în apă variază între 0,2 - 20 mg/l a stronțului între 0,1 - 17 mg/l.

Din spectrul compușilor azotici numai amoniacul se întîlnește în concentrații foarte mari (pînă la 20,0 mg/l). Apele subterane în multe cazuri au o mineralizare sporită, adeseori conțin cantități mari de hidrogen sulfurat, fier și metan (caracteristic pentru sudul țării).

b) Calitatea apelor de suprafață

Sursele principale de apă de suprafață a republicii sînt rîurile Nistru și Prut. În alimentarea cu apă

potabilă a populației și a economiei naționale râului Nistru îi revin 56%, râului Prut - 16%, altor surse de suprafață - 8%. În perspectivă poate fi folosită pentru raioanele de sud apa Dunării și lacului Cahul.

Datele referitoare la calitatea apei r.Nistru pe teritoriul R.M., după proprietățile fizico-chimice și bacteriologice, ne demonstrează că în genere, după gradul de poluare apa este de clasa a 2-a a calității - "poluare moderată".

În secțiuni mai mult sau mai puțin limitate, după orașele amplasate de-a lungul râurilor și confluența cu afluenții Răut și Bîc, apa este de clasa 3-a poluată".

Calitatea apei râului Prut pe teritoriul Republicii Moldova nu depășește clasa 3-a de calitate.

O ameliorare considerabilă a calității apelor de suprafață va fi posibilă dacă se vor lua măsurile necesare de protecție a acestor surse, dacă apele uzate care sînt deversate vor fi epurate conform cerințelor normative.

Monitoringul apelor de suprafață se efectuează de către Serviciul Sanitaro-Epidemiologic de Stat și Serviciul "Hidrometeo".

4. Sursele de poluare

Una din principalele surse de poluare a resurselor de apă de suprafață o constituie apele uzate epurate insuficient sau evacuate în receptorii naturali fără a fi epurate. Din cca 560 de instalații de epurare funcționează doar 225.

Totodată, în peste 500 localități, care au obiecte canalizate, lipsesc instalațiile respective de epurare.

La 36 stații de epurare din cele 110 cu capacitatea mai mare de 400 m³/zi, precum și la majoritatea stațiilor de capacitate mică au loc descărcări de ape uzate cu conținut supralimită de poluanți, fapt ce degradează calitatea resurselor de apă.

În anul 1996 apele uzate deversate în receptorii naturali au conținut supralimită 3,5 mii t/an materii în suspensie, iar limita consumului biologic de oxigen a fost depășită cu 2,8 mii t/an.

Apele subterane sînt poluate de complexe zootehnice, cîmpurile de filtrație, depozitele de deșeuri, gunoșiile neautorizate, depozitele de chimicale neamenajate etc.

Situația existentă dictează necesitatea de a organiza inventarierea și evidența surselor de poluare a apelor pentru ca să fie întreprinse acțiuni în vederea lichidării sau reducerii impactului lor.

5. Consumul de apă potabilă

În localitățile republicii unde sînt sisteme centralizate comunale de alimentare cu apă s-au înregistrat diferite consumuri specifice de apă potabilă pentru necesitățile gospodărești. De exemplu, în Chișinău consumul specific constituie 389 l/omxzi, în Bălți 276 l/omxzi, în Ungheni 182 l/omxzi, iar în Strășeni numai 10 l/omxzi. În țările europene dezvoltate consumurile medii de apă potabilă se situează sub 200 l/omxzi.

Consumurile exagerate de apă sînt condiționate de:

- pierderile mari de apă din cauza uzurii înalte a rețelilor exterioare și utilizării materialelor de calitate joasă proceselor de alunecări de teren, seismicității teritoriului;

- exploatarea nesatisfăcătoare a sistemelor hidroedilitare;

- utilizarea nerațională a apei de către consumatori;

- lipsa aparatelor de evidență a consumului de apă;

- deconectările frecvente a sistemelor de alimentare cu apă de la energia electrică;

- situația financiară deplorabilă a unităților de profil și ca urmare imposibilitatea acestora de a efectua la timp lucrările de întreținere a sistemelor necesare pentru a asigura continuitatea distribuției apei.

În rezultatul analizei consumurilor specifice de apă și a factorilor care influențează mărimea lor se poate face concluzia, că ameliorarea situației în alimentarea cu apă în multe cazuri poate fi posibilă în primul rînd prin reabilitarea și modernizarea sistemelor existente, precum și prin instalarea apometrelor.

6. Consumurile energetice

Ponderea energiei electrice în prețul de cost al apei constituie circa 55%. La pregătirea și distribuirea 1m³ de apă potabilă se consumă în mediu pe republică 1,25 kW energie electrică.

Asupra consumurilor specifice de energie electrică în mare parte influențează relieful localităților, locul de amplasare a construcțiilor hidroedilitare, schemele tehnologice de tratare a apei care se utilizează.

Consumurile de energie sînt majorate datorită:

Randamentului mic al utilajului acționat electric al stațiilor de captare, tratare și pompare a apei (în mediu 50 - 60%),

lipsei unei game de tipodimensiuni adecvate punctului de funcționare sau chiar alegerii greșite a parametrilor utilajelor,

lipsei automatizării,

pierderilor de energie electrică în sistemele actuale din cauza amplasării neraționale a posturilor de transformare;

lipsei sau nefuncționării sistemelor de producere a energiei reactive consumate de receptori.

7. Schemele tehnologice ale stațiilor

de tratare a apei brute și de epurare a apelor uzate

Schemele tehnologice existente ale stațiilor de tratare și epurare a apelor sînt de tip clasic cu obiectele strict necesare pentru tratarea apei potabile și epurarea apelor uzate.

Schemele tehnologice de tratare a apei și epurare a apelor uzate sînt depășite și necesită o retehnologizare.

Calitatea apei de adîncime, distribuită în 18 centre rationale nu corespunde standardului de stat 2874-82 "Apa potabilă" în privința durității fluorului, riziului fix etc. Astfel în or.Telenești, Călărași, Comrat conținutul fluorului depășește norma de 2 ori, în or.Fălești - de 3,5 ori, iar în or.Nisporeni - în unele puțuri forate - de 7 ori.

Analizele efectuate de către organele sanitare indică numeroase depășiri ale limitelor compușilor apei stabilite de standardul de calitate a apei, fapt care a condus la apariția unor boli hidrice.

În multe localități instalațiile de epurare a apelor uzate nu asigură epurarea lor normativă. În afară de aceasta deconectările frecvente a energiei electrice conduce la dereglarea procesului tehnologic de epurare, iar reabilitarea epurării biologice necesită cheltuieli suplimentare și timp.

Pe lîngă faptul că schemele tehnologice ale stațiilor sînt în majoritatea cazurilor învechite, exploatarea și funcționarea lor este în multe cazuri necorespunzătoare. Prepararea și dozarea reactivelor se face rudimentar, instalațiile nu funcționează în regimurile optime, nu au dispozitive de reglaj moderne. Clorarea apei se face cu aparate depășite din punct de vedere tehnic și moral, care nu permit o dozare precisă și nici nu au siguranță în exploatare.

8. Rezervoarele de înmagazinare

În localitățile mici sistemele de alimentare cu apă au în ansamblul lor turnuri de apă care servesc ca rezervoare de înmagazinare pentru compensarea variațiilor orare de debit și alimentarea rețelei de distribuție. În localitățile mai mari pentru asigurarea continuității distribuției și a altor funcții, în ansamblul sistemelor se utilizează rezervoare subterane.

Capacitățile de înmagazinare corespund deplin cerințelor în numai 18 localități din 57, unde sînt sisteme comunale de alimentare cu apă. În majoritatea localităților capacitatea rezervoarelor este insuficientă. În municipiul Chișinău unde se consumă mai mult de jumătate din tot volumul de apă distribuit prin sistemele centralizate comunale, capacitățile de înmagazinare constituie numai 32% din volumul necesar, în Briceni - 18%, în Șoldănești - 21 %, iar în Dondușeni capacități de înmagazinare în funcțiune nu există.

În multe localități (Sîngerei, Florești, Leova, Nisporeni, Anenii Noi, Dondușeni, Ocnița), construcția unor rezervoare nu este finalizată.

Utilizarea rezervoarelor de înmagazinare cu o capacitate normală ar asigura în mare măsură

continuitatea distribuției, stabilitatea cantității și calității apei necesare pentru alimentarea consumatorilor.

9. Laboratoarele de analiză

Conform recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății, pentru apa potabilă sînt determinate limitele a circa 54 indicatori (indicatori organoleptici - 2; indicatori fizici - 4; indicatori chimici - 35; indicatori radioactivi - 2; indicatori bacteriologici - 4; indicatori biologici - 7).

Conform standardelor în vigoare de calitate a apei potabile, în Republica Moldova sînt reglementați 29 indicatori principali (4 - microbiologici, 10 - toxicologici și 15 indicatori și substanțe, ce determină proprietățile organoleptice), de asemenea este reglementat conținutul a 218 substanțe chimice.

Laboratoarele actuale din stațiile de tratare sînt dotate insuficient și în mare măsură nu pot satisface cerințele de analiză a apei, astfel, mulți indicatori rămînînd în afara controlului permanent.

10. Aducțiunea și distribuția apei

Din 3,7 mii km de rețele de aducțiune și distribuție ale sistemelor de alimentare cu apă a Republicii Moldova -60 % au o uzură foarte mare din cauza exploatării lor îndelungate. Ca urmare, se înregistrează multe avarii și pierderi de apă.

În unele localități rețelele de distribuție nu au fost extinse înspre cartierele noi construite și de aceea acolo locatarii nu sînt alimentați cu apă din sistem centralizat.

În multe cazuri distribuția apei nu poate fi asigurată la nivelul necesar dat fiind faptul că secțiunea conductelor este mică.

La majoritatea stațiilor de pompare a apei în rețelele de distribuție, nu funcționează ori chiar lipsește sistemul de reglare automată a debitului. Aceasta conduce la variații necontrolate a presiunii și generează avarii.

Nivelul insuficient de înzestrare a stațiilor de pompare cu aparate de măsurare și control, nu permite efectuarea analizei obiective și optimizarea regimurilor de funcționare a sistemelor.

11. Situația economico-financiară

În Republică Moldova tarifele pentru serviciile de alimentare cu apă potabilă și canalizare sînt diferențiate, mai mari pentru agenții economici și organizațiile bugetare și mai mici pentru populație. De exemplu, în Ceadăr-Lunga, Hîncești, Dondușeni tarifele pentru agenții economici sînt de 27 ori mai mari decît cele stabilite pentru populație.

În Căușeni tariful serviciilor de canalizare pentru agenții economici este de 38,3 ori mai mare decît cel stabilit pentru populație, în Căinari corespunzător de 15,3 ori mai mare.

La 1.05.1998 datoriile debitoare ale întreprinderilor "Apă-Canal" constituiau 176,7 mil. lei, datoriile creditoare 110,0 mil. lei, inclusiv pentru energia electrică consumată 55,7 mil. lei.

Conform dărilor de seamă anuale, din 51 de unități economice care prestează servicii de alimentare cu apă 16 au încheiat anul 1997 cu pierderi. Multe întreprinderi au înregistrat o rentabilitate destul de mare. De exemplu, SA "Apă-Canal Chișinău" a obținut un profit de 31,3 %, regia din Otaci 28%. În mediu pe ramură profitul a constituit 15 %, însă în majoritatea cazurilor, profiturile sînt iluzorii, fiindcă mulți consumatori au mari restanțe financiare iar întreprinderile "Apă-Canal" nu au bani pe cont și nu au posibilitatea de a procura materiale, piese de schimb și utilaje necesare pentru repararea, întreținerea și exploatarea sistemelor, înregistrînd astfel cheltuieli mici.

Rezultatele financiare nesatisfăcătoare pe care le înregistrează mai multe întreprinderi din sector sînt efectul corelat a mai multor factori. Pe lîngă factorii indicați mai sus pot fi evidențiați și următorii:

- gospodărirea neeficientă;

- alocarea din buget a fondurilor de investiții absolut necorespunzătoare necesităților dictate de

situația reală;

relațiile cu consumatorii neadecvate cerințelor pieței (datorită presiunii politicienilor mulți consumatori care nu se achită pentru serviciile prestate nu sînt deconectați de la sistemele de alimentate cu apă, în cazurile cînd lipsesc apometrele facturarea se face conform unor indici care sînt în afara controlului consumatorilor etc.);

lipsa concurenței în activitatea întreprinderilor de profil.

II. Scopurile și obiectivele modernizării și dezvoltării sistemelor hidroedilitare, termenii și etapele de realizare

Scopurile principale sînt:

asigurarea alimentării centralizate cu apă potabilă de calitate a populației și economiei naționale din intravilanul localităților;

asigurarea colectării, epurării și evacuării apelor uzate din intravilanul localităților conform prevederilor documentelor normative aliniate exigențelor europene;

asigurarea calității serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de evacuare a apelor uzate, privite prin prisma naturii raporturilor dintre beneficiari și prestatori, la un nivel comparabil cu țările vest-europene;

asigurarea calității apei potabile distribuite prin sistemele centralizate la un nivel compatibil cu exigențele Organizației Mondiale a Sănătății;

ameliorarea stării sănătății populației și reabilitarea situației social-ecologice în Republica Moldova;

reducerea pierderilor de apă în procesul de captare, transportare, distribuție, utilizare.

Pentru atingerea acestor scopuri, urmează a fi realizate următoarele obiective:

conservarea și protecția resurselor de apă potabilă;

asigurarea funcționării eficiente și stabile a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare și continuității în distribuția apei potabile, 24 ore din 24 ore;

reabilitarea surselor de alimentare cu apă potabilă și asigurarea corespunderii acestora exigențelor sanitaro-igienice;

majorarea fiabilității sistemelor de alimentare cu apă prin realizarea măsurilor de protecție a apelor;

majorarea eficacității funcționării instalațiilor de tratare;

perfecționarea tehnologiilor de tratare și epurare a apelor în instalațiile respective;

reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemelor de captare, transportare și distribuție a apei potabile și de evacuare-epurare a apelor uzate;

Elaborarea și perfecționarea cadrului legislativ și mecanismului de stimulare economică a consumului rațional al apei.

Realizarea obiectivelor de bază se prevăd în trei etape: pe termen scurt 2000-2005, mediu 2006-2010 și lung.

În anii 2000-2005 se prevede realizarea următoarelor măsuri:

raționalizarea utilizării apei potabile;

elaborarea și adoptarea cadrului legislativ necesar pentru soluționarea problemelor din domeniul alimentării cu apă potabilă și canalizării precum și pregătirea propunerilor științifice argumentate privind perfecționarea schemelor de gestionare în domeniul alimentărilor cu apă și canalizării;

fundamentarea și elaborarea unui program de modernizare și dezvoltare ale sistemelor de alimentare cu apă și evacuare-epurare a apelor uzate;

realizarea lucrărilor de modernizare și dezvoltare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, precum și de protecție și reabilitare a resurselor de apă;

definitivarea reconstrucției sistemelor de alimentare cu apă și canalizare a mun. Chișinău;

implementarea serviciilor de audit tehnologic al sistemelor de alimentare cu apă și

canalizare;

optimizarea funcționării și majorarea eficienței gospodăririi resurselor de apă subterane de către regiile autonome de gospodărie comună;

finalizarea lucrărilor în curs de execuție care au efect imediat în creșterea capacităților de alimentare cu apă;

reducerea consumurilor energetice din sistemele de alimentare cu apă și de canalizare cu 25-30 %;

reducerea la jumătate a pierderilor și risipei de apă;

inventarierea puțurilor forate de apă subterană;

reestimarea rezervelor de apă subterană la prizele care se află în exploatare;

reestimarea regională a resurselor și surselor de apă subterană a republicii având ca criterii de apreciere cerințele Organizației Mondiale a Sănătății către calitatea apei potabile și tehnice;

elaborarea și realizarea planurilor de măsuri pentru lichidarea existenței ori a impactului surselor de poluare aflate în zonele de protecție a apelor;

elaborarea și realizarea planurilor de acțiuni pentru colectarea, epurarea și utilizarea apelor meteorice;

elaborarea și realizarea planurilor de măsuri pentru utilizarea deșeurilor formate la instalațiile de tratare a apei potabile și epurare a apelor uzate;

organizarea și/sau înzestrarea laboratoarelor cu utilaj modern de testare de tip-expres destinat pentru încercări în domeniul alimentării cu apă.

La etapa pe termen mediu (anii 2006-2010) se prevede:

extinderea lucrărilor de modernizare și dezvoltare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare din localitățile urbane și rurale;

realizarea lucrărilor privind ameliorarea situației ecologice a surselor de apă potabilă.

La etapa pe termen lung după anii 2010 se prevede:

finalizarea celor mai costisitoare lucrări care vor asigura ameliorarea radicală a alimentării cu apă potabilă de calitate și satisfacerea necesităților tuturor consumatorilor;

crearea surselor de rezervă de alimentare cu apă și asigurarea protecției lor, pentru funcționarea instalațiilor în cazuri de cataclisme și avarii excepționale, fără a afecta consumatorii;

elaborarea și realizarea planurilor de cercetare și executare a sistemelor de restabilire artificială a rezervelor de apă subterană.

III. Politicile pentru atingerea scopurilor prioritare

12. Gestionarea utilizării resurselor de apă

Deoarece gospodărirea apelor este o problemă de interes general politicile naționale și locale se vor baza pe principiul solidarității umane și interesului comun.

Modernizarea sistemelor de alimentare cu apă este principala cale de raționalizare a utilizării resurselor de apă.

Politicile vor cuprinde așa obiective și direcții cum ar fi:

promovarea și stimularea activității în vederea majorării eficienței folosirii resurselor de apă subterană și de suprafață;

orientarea societății civile și autorităților publice spre generarea și realizarea acțiunilor de protecție, reabilitare și conservarea calității resurselor acvatice pornind de la constatarea, că gradul actual de poluare a resurselor acvatice este cel maxim admisibil de la care se va porni la micșorarea treptată a gradului de poluare;

orientarea opiniei societății și autorităților locale spre crearea condițiilor nefavorabile de apariție și/sau declanșare a impactului prin activitatea umană;

susținerea și stimularea apariției tendințelor producătorilor de apă de a produce și a distribui apă potabilă cu un preț minim posibil și de calitate înaltă;

promovarea parteneriatului între producătorii de apă și structurile societății civile pentru asigurarea controlului și balanței presiunilor reciproce (cerințe-dorințe);

motivarea creșterii sensibilității capitalului uman din sectorul de alimentare cu apă pentru implicarea lui majoră și asimilarea de noi responsabilități;

propagarea ideii, că dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apă este un domeniu prioritar în evoluția economico-socială a societății;

orientarea mentalității societății civile spre corespunderea relațiilor de piață;

susținerea activității organelor de informare în masă, care vor avea tendința de a asigura transparența în primirea deciziilor la toate nivelurile;

desfășurarea gospodăririi apelor în baza cunoașterii științifice, complexe, cantitative și calitative a resurselor de apă ale țării.

Gestionarea resurselor de apă va fi orientată spre realizarea următoarelor obiective: valorificarea complexă a resurselor de apă și repartizarea rațională și echilibrată a acestor resurse, cu menținerea și îmbunătățirea calității și productivității naturale;

conservarea, dezvoltarea și protecția resurselor de apă:

protecția împotriva oricărei forme de poluare și de modificare a caracteristicilor resurselor de apă;

satisfacerea cerințelor de apă ale populației și economiei naționale;

refacerea calității apelor subterane și de suprafață.

Pentru a realiza o gospodărire complexă, la nivel optim va fi necesar de activat în următoarele direcții:

perfecționarea cadrului instituțional pentru o stabilire strictă a responsabilităților și atribuțiilor organelor ce gestionează resursele de apă, pentru descentralizarea funcțiilor și stimularea activității autorităților locale, pentru includerea participării publicului în procesul de luare a deciziilor și îmbunătățirea accesului la informația privind resursele de apă;

dezvoltarea bazei legislative care va permite o reglare mai perfectă a folosirii și protecției resurselor de apă, va majora responsabilitatea pentru încălcarea legislației;

elaborarea și implementarea măsurilor de îmbunătățire a calității și protecției resurselor de apă;

implementarea mai largă și perfecționarea pîrghiilor economice de gestionare a resurselor de apă. Se va aplica principiul: "Poluatorul plătește, iar cel care are preocupări în domeniul protecției resurselor de apă este susținut legislativ și material";

perfecționarea sistemului existent de monitoring al calității apelor în conformitate cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății;

racordarea sistemului de gestiune la diversitatea parametrilor hidrografici cantitativi și calitativi ai teritoriului republicii.

Elaborarea și implementarea măsurilor tehnice și tehnologice, vor asigura reducerea treptată a consumului de apă pe unitate de produs, creșterea gradului de reciclare a apei și a gradului de epurare a apelor uzate, reducerea consumurilor energetice și a pierderilor de apă, îmbunătățirea calității apei.

Nivelul de tratare a apei urmează a fi stabilit în funcție de cerințele consumatorilor.

Apele subterane vor fi folosite, cu prioritate, ca ape potabile.

Controlul departamental al calității apei în seama producătorilor de apă potabilă. Controlul de stat al calității apei destinată pentru potabilizare din sursele de apă potabilă din rețea și la consumatori va fi asigurat în continuare de organele teritoriale ale Ministerului Sănătății.

Apa se va utiliza prioritar prin sisteme centralizate de alimentare.

Determinarea soluției optime de constituire a unui sistem de alimentare cu apă și canalizare se va realiza în baza analizei multicriteriale a alternativelor și datelor, precum și în baza studiului de impact.

Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă este principala cale de raționalizare a utilizării

resurselor naturale existente.

Pentru coordonarea în ansamblu a activităților de cercetare, proiectare, construcție, exploatare, protecție, conservare, refacere și control al utilizării apelor este necesară înființarea unei structuri centrale.

13. Organizarea și susținerea lucrărilor de cercetare-valorificare

Știința are un rol deosebit în soluționarea problemelor dezvoltării sistemelor de alimentare cu apă, canalizare și protecției resurselor acvatice. Dezvoltarea durabilă și permanentă adecvată condițiilor specifice ale republicii poate fi asigurată la un nivel rezonabil dacă acțiunile se vor baza pe rezultatele cercetărilor.

Problemele și deficiențele existente în sector condiționează un șir de orientări ale cercetărilor cum ar fi:

- reestimarea rezervelor de ape subterane actuale și de perspectivă.
 - elaborarea hărților zonării hidrogeologice și hidrochimice a Republicii Moldova în scopul argumentării științifice a răspîndirii straturilor acvatice și utilizării lor eficiente;
 - inventarierea prizelor de apă subterană de pe teritoriul țării și crearea unor baze de date moderne referitoare la amplasarea geografică a prizelor de apă, parametrii lor tehnici, geologici, hidrogeologici și calității apei;
 - investigarea apelor freatice. Determinarea zonelor cu apă de calitate bună. Elaborarea schemelor de amplasare a fîntînilor;
 - studierea impactului factorilor antropici asupra evoluției calității apelor subterane și de suprafață. Elaborarea programelor științific argumentate de restabilire și de conservare a calității și cantității resurselor de apă;
 - crearea tehnologiilor cu consum redus de apă, energie, agenți chimici;
 - estimarea posibilităților de creștere a performanțelor tehnologiilor, echipamentelor și instalațiilor de tratare - dezinfectare a apei;
 - estimarea posibilităților de creștere a performanțelor tehnologiilor și instalațiilor de epurare a apelor uzate și tratare a nămolurilor;
 - stabilirea tehnologiilor adecvate pentru tratarea și epurarea apelor, pentru unități mici și foarte mici în mediul rural;
 - realizarea modelării și optimizării proceselor tehnologice de tratare și epurare a apei cu ajutorul stațiilor pilot;
 - elaborarea recomandărilor în domeniul utilizării în Moldova a tehnologiilor moderne, utilajelor și materialelor noi;
 - elaborarea sistemelor automate de comandă și control a instalațiilor și dotărilor hidroedilitare;
 - elaborarea programelor de calcul și optimizare a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare;
 - efectuarea permanentă a cercetărilor în vederea realizării unor tehnologii noi de performanță în domeniile captării, tratării, distribuției apei potabile, epurării apelor uzate, tratării nămolurilor etc.;
 - dezvoltarea în pas cu realizările performante a bazei normative de proiectare, construcție și exploatare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare;
 - studierea influenței calității apei potabile asupra sănătății populației.
- Susținerea cercetărilor se va realiza prin diferite metode și acțiuni cum ar fi:
- finanțarea din diferite surse a programelor și proiectelor de cercetare, inclusiv comercializarea rezultatelor științifice cu respectarea dreptului autorului;

crearea condițiilor de manifestare a concurenței în activitatea de cercetare și proiectare;
participarea producătorilor și distribuitorilor de apă la cofinanțarea proiectelor de cercetare aplicativă prin alocarea de către aceștia a unui procent prestabilit de mijloace financiare într-un fond special;

dezvoltarea relațiilor internaționale parteneriale în domeniu (schimb de informație, colaborare tehnică, consultații, participare la programe internaționale, realizarea proiectelor de demonstrație etc.);

crearea și susținerea organelor de informare, asigurarea ofertei de informații rezultate din cercetări aplicate și studii;

crearea unui centru coordonator al cercetărilor în domeniu.

Cercetarea științifică fiind o importantă resursă pentru creșterea performanțelor în activitățile practice din sistemele de alimentare cu apă și canalizare va fi realizată cu aportul și implicarea activă a întreprinderilor din sector, precum și a autorităților publice locale.

14. Implementarea materialelor, echipamentelor și utilajelor

Asigurarea continuă a serviciilor de alimentare cu apă la debitele și presiunile necesare consumatorului, asigurarea calității apei potabile și evacuarea-epurarea apelor uzate în corespundere cu cerințele documentelor normative se pot realiza, numai dacă componentele sistemelor sînt performante și fiabile. De aceea politica de proiectare și executare a lucrărilor de construcții și re tehnologizare a obiectelor sistemelor de alimentare cu apă, canalizare și protecția resurselor acvatice necesită o schimbare radicală în vederea:

utilizării materialelor, echipamentelor și utilajelor performante și cu fiabilitate înaltă;

implementării echipamentelor, utilajelor cu randament ridicat care vor permite automatizarea și dispecerizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare cu conducerea exploatarei pe calculatoare de proces;

implementării noilor tehnologii de tratare și epurare a apelor precum și a trătării nămolului cu consumuri reduse de energie, reactivi chimici.

Deoarece industria Republicii Moldova în mare parte nu produce materiale, echipamente și utilaje necesare la un nivel de calitate comparabil cu cel din vestul Europei, este necesar ca administrația centrală de specialitate să-și includă în concepția dezvoltării următoarele:

adaptarea programelor de producere a utilajelor, echipamentelor, aparatelor și materialelor la rezultatele studiilor aprofundate ale pieței;

modernizarea și reutilizarea tehnică a capacităților de producere existente și asigurarea interacțiunii pe baze organizatorico-economice noi prin cooperare interrepublicană și internațională în scopul producerii materialelor, echipamentelor și utilajelor performante necesare pentru sistemele de alimentare cu apă și canalizare;

implementarea sistemului de atestare a calității produselor conform normelor Organizației de Standardizare Internațională;

colaborarea cu firme străine, crearea întreprinderilor mixte cu capital străin;

procurarea licențelor pentru fabricarea materialelor, echipamentelor și utilajelor performante și implementarea tehnologiilor avansate, atunci cînd cele existente nu sînt la nivel internațional;

organizarea producerii sau producerea și implementarea instalațiilor compacte de tratare a apei pentru potabilizare și de epurare a apelor uzate;

elaborarea programului de însușire și producere a tipurilor noi de materiale, utilaje, aparate și echipamente performante pentru sistemele de alimentare cu apă și canalizare.

15. Economisirea resurselor energetice și de apă

În prețul de cost al apei potabile, energia sub diferitele ei forme intră cu o pondere medie de 55 %, deci este evidentă importanța reducerii consumurilor energetice în domeniul alimentării cu apă.

Reducerea consumului de energie la captarea, tratarea și distribuția apei, la evacuarea și

epurarea apelor uzate, reducerea pierderilor și a consumului de apă de către consumatori se vor obține prin realizarea unui complex de măsuri și acțiuni cum ar fi:

- restabilirea și repararea construcțiilor, utilajelor și rețelelor;
- instalarea contoarelor de energie electrică, care înregistrează separat consumul de noapte, pentru a aplica la plata consumurilor tarife diferențiate;
- modernizarea utilajelor și echipamentelor existente a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare;
- optimizarea funcționării sistemelor hidroedilitare prin monitorizarea, automatizarea și dispecerizarea lor;
- utilizarea utilajelor tehnologice cu dispozitive de acționare electrică cu turație variabilă;
- utilizarea resurselor alternative de energie electrică (biogazul, energia solară, energia vântului) în complexul de captare-tratare a apei potabile și de epurare a apelor uzate;
- utilizarea presiunii excesive a apei din apeductele magistrale, producerea energiei electrice (prin instalarea turbinelor în rețea);
- trecerea la aprovizionarea cu energie electrică pe tensiune la nivel mai majorat;
- utilizarea instalațiilor de compensare a energiei reactive;
- reconsiderarea concepției de proiectare.

Este oportun ca organele statale să susțină activitatea în vederea reducerii consumurilor energetice, pierderilor și consumurilor de apă și să prevadă:

- implementarea Programului de Stat de contorizare;
- alocarea creditelor preferențiale producătorilor, distribuitorilor și consumatorilor pentru realizarea măsurilor de economisire a resurselor energetice și de apă;
- stimularea (taxa pe valoarea adăugată, tarife, accize, impozit pe venit) producerii, importării și utilizării echipamentelor, utilajelor și tehnologiilor cu consum redus de energie și/sau reactivi chimici;
- asigurarea finanțării auditului energetic a organizațiilor bugetare;
- elaborarea și emiterea materialelor informative și ilustrative în domeniul economisirii resurselor energetice;
- propagarea activă prin intermediul mass-media a activității și metodelor de economisire a resurselor energetice;
- controlul corespunderii utilajului, echipamentelor și materialelor utilizate cerințelor standardelor în vigoare;
- supravegherea tehnică a gospodăriei de alimentare cu apă și evacuare-epurare a apelor uzate;
- aplicarea tarifelor pentru serviciile prestate de alimentare cu apă și canalizare economic argumentate.

În cazul când vor fi aplicate tarife ce nu acoperă cheltuielile reale justificate, organul care a aprobat aceste tarife va prevedea surse financiare necesare pentru compensarea diferenței dintre tariful calculat și cel stabilit.

În vederea economisirii apei urmează ca toți consumatorii să plătească pentru consumul real de apă (acesta fiind contorizat de aparatele de măsurare instalate la consumator) potrivit unor tarife "progresive" stabile în anii apropiați.

Tarifele "progresive" trebuie:

- să fie minimale pentru consumul necesar vital de apă, independent de asigurarea materială a consumatorului;
- să stimuleze economisirea apei prin majorarea repetată a tarifelor la depășirea normelor minimale;
- să stimuleze economisirea apei de către toți consumatorii;
- să stimuleze consumatorul în căutarea mijloacelor pentru investire în implementarea tehnologiilor cu consum minim de apă.

16. Modernizarea și dezvoltarea sistemelor hidroedilitare

Modernizarea și dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare se vor realiza conform unor scheme adecvate reale de înfăptuit, bine argumentate și trebuie să aibă la bază:

diagnosticarea corectă a stării și funcționării sistemelor existente;

identificarea soluțiilor de îmbunătățire, modernizare și dezvoltare;

evaluarea/estimarea financiară detaliată, tehnică, economică, socială, instituțională și de mediu;

proponeri de lucrări și achiziții de echipamente și utilaje corespunzătoare.

Proiectele de modernizare trebuie să vizeze:

îmbunătățirea funcționării sistemelor de alimentare cu apă pentru asigurarea continuității distribuției apei potabile 24 ore din 24 ore la debitele și presiunile necesare consumatorului;

asigurarea funcționării continue a sistemelor de alimentare cu apă, în special în cazuri de poluare a surselor de suprafață cu elemente, care nu pot fi eliminate prin tehnologiile stațiilor existente;

modernizarea sistemelor publice de alimentare cu apă potabilă, pentru ca apa potabilă la bransamentul abonaților să îndeplinească condițiile de potabilitate prevăzute în actele normative în vigoare la data proiectării prin aplicarea tehnologiilor și soluțiilor tehnice moderne cum ar fi:

a) utilizarea decantoarelor performante cu strat suspensibil și lamele, cu influențe favorabile asupra filtrelor și a calității apei;

b) utilizarea filtrelor moderne cu eficiență ridicată și cu consum redus de apă de spălare;

c) utilizarea ozonului sau bioxidului de clor ca treaptă de pre-oxidare în amonte stației, oxidare intermediară și oxidare finală pentru dezinfectarea apei;

d) utilizarea cărbunelui activ cu treaptă finală de absorbție;

e) utilizarea conductelor din materiale de calitate și retehnologizarea rețelei de distribuție;

retehnologizarea și modernizarea sistemelor de epurare a apelor uzate în vederea alinierii la exigențele Directivelor Consiliului Comunității Economice Europene;

regândirea atât a sistemului hidraulic cât și a stațiilor de pompare și stabilirea noilor parametri de funcționare;

realizarea prioritară a lucrărilor al căror efect va conduce la economisirea considerabilă a energiei și reducerea pierderilor de apă;

implementarea echipamentelor și utilajelor care să prezinte garanții maxime în exploatare;

majorarea fiabilității electromecanice și biologice a sistemelor de evacuare-epurare;

zonarea sistemelor de alimentare cu apă, utilizarea efectivă a rezervoarelor de înmagazinare și armaturii de reglare;

reechiparea stațiilor de pompare și a sistemului hidraulic cu echipamente îmbunătățite și fiabilitate ridicată în vederea optimizării funcționării sistemelor hidroedilitare;

monitorizarea funcționării întregului sistem de alimentare cu apă, precum și a sistemelor de canalizare-epurare, în vederea exploatării optime;

crearea întreprinderilor specializate de exploatare și întreținere ale rețelelor și instalațiilor ingineresti pe teritoriul fostelor mari întreprinderi industriale, patrimoniul cărora a devenit proprietate a mai multor agenți economici.

La modernizarea și dezvoltarea stațiilor de epurare existente, precum și la proiectarea celor noi poate fi recomandată:

a) utilizarea instalațiilor performante de epurare biologică a apelor uzate cu microfloră fixată de tip filtre biologice pentru stațiile de capacitate medie și mică;

b) utilizarea instalațiilor performante pentru epurarea biologică anaerob-aerobă a apelor industriale uzate de mare încărcătură organică cu stabilizarea nămolului și producerea

biogazului.

La modernizarea și reglarea instalațiilor de apă rece și apă caldă din interiorul clădirilor, pentru a reduce considerabil consumurile de apă înregistrate de contoare se va prevedea îndeplinirea unor măsuri, cum ar fi:

- a) instalarea electropompelor cu turație variabilă atât la instalațiile de apă rece cât și la cele de apă caldă;
- b) instalarea reglatoarelor de debit;
- c) finalizarea contorizării consumurilor de apă caldă și rece pentru fiecare abonent;
- d) instalarea armaturilor calitative care conduc la economisirea apei.

Extinderea capacităților de captare-tratare, pompare etc., se va realiza numai în situația în care după reducerea maximă a pierderilor și a risipei de apă nu se asigură volumul necesar consumatorilor.

17. Dezvoltarea sistemelor centralizate de alimentare cu apă în mediul rural

Alimentarea cu apă a populației din mediul rural din sisteme centralizate este mai avantajoasă decât alimentarea din fântini și izvoare, fiindcă asigură mai bine satisfacerea cerințelor consumatorilor în privința calității, cantității, protejării sănătății și creării comodităților.

Avînd în vedere, că în prezent multe sisteme centralizate de alimentare cu apă din mediul rural nu funcționează ori funcționează insuficient, administrația publică locală va trebui să întreprindă o serie de inițiative pentru a ameliora situația.

Aceste inițiative pot fi:

crearea unei comisii pentru inventarierea și aprecierea stării tehnice și sanitare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare care au funcționat și în prezent staționează, precum și a celor care funcționează;

elaborarea unor programe locale de acțiuni care ar permite restabilirea și asigurarea funcționării sistemelor existente;

înregistrarea sistemelor de alimentare cu apometre care ar permite înregistrarea apei consumate și intervenția operativă în caz de consum neprevăzut;

identificarea surselor de poluare a apei potabile și întocmirea unui plan de acțiuni pentru a micșora sau lichida influența acestor surse;

crearea zonei sanitare de protecție pe terenul aflării surselor de alimentare cu apă potabilă;

crearea întreprinderilor organelor administrației publice locale pentru exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare;

aplicarea taxelor progresive sau fixe pentru consumul de apă;

asigurarea supravegherii sanitare și tehnice de către organele de control pentru a exclude o posibilă înrăutățire a calității apei și micșorarea volumului necesar;

utilizarea instalațiilor individuale și colective de tratare suplimentară a apei (recomandate de specialiști în caz de necesitate).

Exploatarea și întreținerea în funcțiune a sistemelor centralizate va fi finanțată de către consumatori și de organele publice locale. Treptat consumatorii vor prelua toate cheltuielile asupra lor.

În localitățile unde există sisteme centralizate nefinalizate, sau sisteme care erau folosite la diferite întreprinderi agricole și complexe zootehnice, se va efectua inventarierea lor pentru a determina starea în care se află, posibilitățile de a fi utilizate sursele și volumul de finanțe necesar pentru punerea lor în funcțiune.

La inițierea construcției unui sistem centralizat de alimentare cu apă, în prealabil, se va face un sondaj în localitate pentru ca oamenii să decidă care anume servicii doresc să le aibă și pentru care sînt dispuși să plătească.

Înființarea de noi distribuții în mediul rural trebuie să beneficieze pe lângă sprijinul financiar de stat și de facilități fiscale considerabile.

Construcția noilor sisteme de alimentare cu apă, modernizarea celor existente și în paralel sau într-o etapă următoare construcția sistemelor de canalizare-epurare va conduce la ridicarea gradului de confort și de sănătate a populației, precum și la protecția sporită a mediului înconjurător.

Localitățile rurale din apropierea orașelor vor putea folosi rezervele de capacități prevăzute în proiect ori disponibilizate prin reducerea pierderilor în sistemele existente în mediul urban.

Se va propune ca lucrările de construcție care pot fi îndeplinite cu forțele proprii ale populației locale să fie executate de aceasta. Acest model de rezolvare a problemei alimentării cu apă și canalizare este dictat de realitățile financiare ale republicii.

Elaborarea variantei optime a schemei de alimentare cu apă se va face în baza:
sondajului populației locale (pentru a determina necesitățile de alimentare cu apă, disponibilitatea de a plăti și dacă oamenii pot și doresc să participe la lucrările de construcție);
analizei informației geologice și hidrologice existente;
cercetării geo-hidrogeologice;
testării calității apei de adâncimi diferite;
analizei cost-beneficiu al alternativelor.

Urmează a fi studiate în primul rând toate sursele sigure de apă ce se află în apropierea zonelor de distribuție, în afara zonelor locuite.

Acestea pot fi:

apele freatice din văi, captate prin grupuri de fântâni, cu construcții care pot mări debitul lor (diguri laterale);

apa izvoarelor care nu sînt exploatate;

fântâni sau puțuri de adîncime, în dependență de calitatea acviferului;

surse în curs de exploatare: acestea pot fi îmbunătățite sau conectate la noul sistem de alimentare;

apele de suprafață infiltrate (în prealabil se va studia fezabilitatea exploatării lor).

În toate cazurile vor fi asigurate zonele de protecție ale surselor conform normelor în vigoare.

În prima etapă, sistemul de distribuție poate consta din linii magistrale, rezervoare sau turnuri de apă și o rețea principală de distribuție cu posturi speciale de distribuție (pentru furnizarea apei și perceperea plății pentru apă). În a doua etapă rețeauă de distribuție poate fi extinsă spre casele consumatorilor disponibili să plătească pentru conectare la rețea și taxele pentru consumul de apă. După definitivare sistemele existente vor constitui un sistem de alimentare centralizat.

În mod similar vor fi construite și sistemele de canalizare. La început se vor construi sisteme autonome care mai apoi vor fi conectate la rețeaua publică cu instalații comunale de epurare a apelor uzate.

În multe localități rurale construirea unui sistem centralizat, exploatarea și întreținerea lui va costa scump, și de aceea majoritatea populației nu va fi în stare să achite serviciile de alimentare cu apă.

În acele localități în viitorul apropiat alimentarea cu apă se va baza pe ideea de a continua folosirea apei din fântâni. Fântînile puternic contaminate vor fi abandonate. Construcția noilor fântâni se va realiza după proiecte standard și după o schemă aprobată care va exclude amplasarea fântînilor în zonele poluate. Administrația publică locală va elabora și realize un plan de acțiuni operative de ameliorare a situației privind alimentarea cu apă care va prevedea investigarea calității apei, estimarea surselor de poluare și reducerea sau lichidarea influenței lor, reconstrucția, modernizarea și protecția

fântînilor, exploatarea și întreținerea fântînilor conform cerințelor și normelor sanitare.

18. Asigurarea viabilității financiare a prestatorilor

de servicii alimentare cu apă și canalizare

Fără rezolvarea problemei finanțării, dezvoltarea sectorului de alimentare cu apă și de

canalizare nu poate fi concepută.

Mecanismul economic este specific domeniului gospodăririi cantitative și calitative a apei și va include sistemul de plăți ca parte a modului de finanțare a dezvoltării domeniului și de asigurare a funcționării pe principii economice a furnizorilor și distribuitorilor de apă. Sistemul de plăți se va baza pe regula: beneficiarul plătește, în funcție de serviciile prestate și de cele privind folosirea rațională a resurselor de apă. Prin sistemul de plăți se va asigura:

- a) stimularea economică a utilizării durabile și a protecției calității apei;
- b) diferențierea teritorială a prețurilor și tarifelor pe categorii de surse, ca urmare a condițiilor diferite de asigurare a calității și cantității apei, în măsura în care sistemul asigură venituri și cheltuieli echilibrate;
- c) corectarea nivelului prețurilor și tarifelor în funcție de dinamica generală a prețurilor;
- d) transmiterea la utilizatori a influențelor economice determinate de activitățile de asigurare a surselor de apă din punct de vedere cantitativ și calitativ;
- e) reflectarea în prețuri a cererii de debit și de volum de apă.

Metodologia de stabilire a prețurilor trebuie să asigure eliminarea distorsionărilor cauzate de influența deciziilor politice populiste și fără fundament economic. În intravilanul unei localități, prețul apei potabile distribuită dintr-un sistem, va fi unic pentru toate categoriile de consumatori (populație, agenți economici, organizații bugetare etc.).

Organele statale vor contribui la:

realizarea programului compensației tarifelor pentru populația care dispune de venituri modeste de trai;

- anularea datoriilor consumatorilor care nu mai pot fi întoarse;
- achitarea serviciilor de către consumatorii bugetari;
- susținerea facilităților economico-financiare a sectorului de alimentare cu apă;
- stimularea eforturilor de reducere a consumurilor energetice prin lăsarea la dispoziția operatorilor a economiilor astfel obținute;

crearea condițiilor de mobilizare a investițiilor străine și locale, inclusiv din sectorul privat.

Stimularea economică a prețului pentru a obține un cost minim de producție va genera tendința furnizorilor și distribuitorilor de apă să reducă costurile de exploatare, să adreseze bonurile de plată consumatorilor pe baza consumului real înregistrat de contoare și să accelereze procesul de încasări a plăților. Ca urmare, va crește gradul de rentabilitate, va fi posibil de creat fonduri pentru finanțarea lucrărilor de întreținere, modernizare și dezvoltare. Astfel se va realiza un profit social maximal.

Politica de parteneriat social promovată de stat va intensifica creșterea gradului de participare a autorităților locale la finanțarea lucrărilor de investiții prin utilizarea diverselor surse de finanțare, inclusiv agenții economici, va stimula acordarea creditelor de diferite termene pentru efectuarea lucrărilor de modernizare, reconstruire precum și de construcție a unor noi capacități.

Pentru a crea concurență la acordarea serviciilor de alimentare cu apă se va face posibilă participarea firmelor private.

19. Reorganizarea și perfecționarea cadrului instituțional

În ansamblul de măsuri necesare pentru reabilitarea și dezvoltarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare o verigă esențială o constituie reorganizarea și perfecționarea cadrului instituțional. Oportunitatea reformei instituționale este susținută de sensul economic de eliminare al ineficienței. Perfecționarea cadrului instituțional se va efectua pornind de la revizuirea actelor normative și modificarea lor pentru ca finalitatea restructurării să fie:

- a) transformarea (organizarea) întreprinderilor prestatoare de servicii de alimentare cu apă și canalizare în societăți pe acțiuni de interes public astfel ca:

infrastructura alimentării cu apă (stații de captare, tratare și pompare, sisteme de transport și distribuție, rețele de canalizare, stații de epurare etc.), care sînt amplasate în

general în domeniul public trebuie să rămână proprietate publică, iar elementele patrimoniale folosite de prestatorul de servicii pentru punerea în mișcare a sistemului, întreținerea acestuia și realizarea efectivă a serviciului (clădiri administrative, utilaje, mijloace de transport, mijloace circulante, alte elemente patrimoniale) să fie proprietatea privată a societății și supusă procesului de privatizare;

întreținerea și exploatarea apeductelor interraionale și a edificiilor care sînt situate pe teritoriul a mai multor unități administrativ-teritoriale vor fi asigurate de societăți pe acțiuni cu capital majoritar de stat sau de companii care vor prelua aceste obiecte conform unui contract de gestiune. Organizațiile menționate vor fi administrate de organul central de specialitate;

b) crearea unei Agenții Naționale pentru Reglementarea în sectorul de alimentare cu apă și canalizare;

c) crearea relațiilor instituționale stabile pentru a stimula și înlesni atragerea capitalului privat în domeniu;

d) delimitarea funcțiilor de control și exploatare;

e) descentralizarea funcțiilor, sistematizarea activității autorităților locale;

f) instituționalizarea formelor de consultare a structurilor societății civile în procesul de pregătire a deciziilor importante care privesc sectorul de alimentare cu apă și canalizare.

O bună parte din problemele cauzate de lipsurile instituționale vor fi soluționate prin definirea clară a responsabilităților și a rolului fiecărei verigi a sistemului instituțional.

Administrația publică locală va avea următoarele responsabilități:

de a formula politica locală și a elabora planuri de acțiuni pe diferite perioade de timp conform actelor normative în vigoare;

de a formula linii directoare, de a crea servicii publice și a planifica dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare;

de a favoriza colaborarea cu furnizorii de servicii publice în condiții de echitate și eficacitate;

de a monitoriza asigurarea serviciilor în conformitate cu normele juridice, cu principiile și regulile specifice;

de a încheia contracte de prestări de servicii cu furnizorii și distribuitorii;

de a controla serviciile prestate de furnizorii și distribuitorii de apă.

Responsabilitățile prestătorilor de servicii:

de a asigura servicii de calitate;

de a îndeplini întocmai obligațiile contractuale;

de a respecta legislația în vigoare;

de a respecta principiile și regulile de bază ale serviciilor publice;

de a gestiona eficient capacitățile financiare, materiale și umane avute la dispoziție;

de a da informație veridică și la vreme autorităților locale și organelor centrale;

de a răspunde prompt și corect la reclamațiile beneficiarilor de servicii și de a rezolva operativ problemele acestora;

de a se preocupa de îmbunătățirea serviciilor prestate și de a înainta propuneri în acest sens administrației publice locale.

Beneficiarii (consumatorii) vor respecta legile în vigoare și hotărârile administrației locale și vor avea grijă de a se informa cu privire la noile reglementări.

Mass-media va asigura permanent o corectă informare a cetățenilor, administrației publice locale, prestatorilor, conform legislației în vigoare.

Un rol deosebit în dezvoltarea instituțională a sectorului de alimentare cu apă îi va reveni administrației centrale de specialitate care conform atribuțiilor sale va asigura:

elaborarea și promovarea direcțiilor principale ale politicii de stat și strategiei în domeniul asigurării cu apă potabilă și canalizare-epurare a apelor uzate;

coordonarea generală a acțiunilor de dezvoltare a ramurii;

reformarea organizatorică și economică a sectorului de alimentare cu apă;
 aprobarea tarifelor, pentru serviciile prestate de alimentare cu apă și canalizare, în temeiul datelor de audit;
 controlul de stat al calității construcțiilor;
 coordonarea și dirijarea cercetărilor științifice, implementării tehnologiilor performante;
 autorizarea activităților în domeniul proiectării și construcției sistemelor comunale;
 organizarea licitațiilor și concursurilor pentru proiectarea și valorificarea investițiilor publice, finanțate din bugetul de stat, fondurile extrabugetare și credite bancare garantate de stat;
 coordonarea activității privind pregătirea, perfecționarea și atestarea cadrelor în domeniul proiectării, construcției și exploatării sistemelor comunale de alimentare cu apă;
 elaborarea programelor de stat în domeniul alimentării cu apă;
 elaborarea politicii investiționale în domeniu;
 elaborarea proiectelor de legi, hotărâri ale Guvernului ce țin de domeniu;
 elaborarea regulamentelor specifice necesare pentru privatizarea serviciilor de alimentare cu apă cum ar fi:

- forme de gestiune delegată;
- standarde minime de calitate a serviciilor;
- criterii de atestare (licențe) a prestatorilor de servicii în funcție de performanțe operaționale și financiare ale acestora;
- elaborarea reglementărilor specifice, necesare exploatării coordonate a infrastructurii locale;
- regulamente de exploatare a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare;
- normative tehnice de întreținere și reparații a instalațiilor și dotărilor, în vederea asigurării în exploatare și reducerii gradului de risc;
- elaborarea de reglementări la nivel republican prin: inițiative legislative în domeniul alimentării cu apă;

monitorizarea relațiilor între operatorii de servicii, autoritățile publice locale și beneficiarii de servicii.

20. Formarea, calificarea și perfecționarea profesională a personalului din sectorul de alimentare cu apă și de canalizare

Retechnologizarea și modernizarea sistemelor existente de alimentare cu apă și de canalizare precum și construirea și exploatarea altora noi la un nivel de performanță, prevede necesitatea de a dispune de un personal bine calificat.

Se apreciază că personalul din sector va trebui să fie calificat în domeniul managerial, tehnologic, informațional, relațional.

Pentru a dispune de personalul care va corespunde condițiilor cerute de economia de piață și cerințelor legate de creșterea prevăzută a nivelului de dotare a sistemelor va fi necesar de realizat restructurarea sistemului și perfecționarea formelor și metodelor de pregătire profesională.

Acțiunile de formare profesională vor trebui să aibă un puternic caracter interactiv și practic-aplicativ pentru a obține un randament profesional al personalului corespunzător potențialului și aptitudinilor naturale ale acestuia. Conținutul instruirii se va modifica concentrându-l la competențe ocupaționale, deprinderi manageriale, aptitudini comerciale, spirit creativ.

Modul de concepere a formării profesionale se va baza, cu precădere, pe utilizarea mijloacelor pedagogice moderne cum ar fi: instalații pilot, poligoane, ateliere, laboratoare-școală asigurate cu materiale instructiv-informative și echipamente.

Corespunzător cerințelor de formare profesională a sectorului apă-canal se vor elabora programe tematice pentru toate tipurile de acțiuni de formare, în toate registrele - formarea inițială preuniversitară, specializarea și perfecționarea profesională, învățământul superior.

Vor majora posibilitatea de a dispune de un personal de o calitate profesională corespunzătoare cerințelor și realizarea următoarelor măsuri:

- extinderea ariei de angajare a personalului nou;
- stabilirea unor criterii de selecție a personalului, ținându-se seama de specificitatea și cerințele reale ale sectorului;
- aplicarea unor pîrghii de motivare, care să marcheze o implicare majoră și asumarea de noi responsabilități ale personalului.

Creșterea sensibilă a calității capitalului uman este o sursă directă și cu cea mai importantă pondere în eficientizarea activităților din sector și de aceea, agenții economici trebuie să proiecteze bugete de formare și perfecționare a personalului.

Este necesară elaborarea și aplicarea unei metodologii de determinare a nevoii de formare continuă la nivelul întreprinderii, care să plece de la studiul posturilor de lucru și, respectiv, de la evaluarea cunoștințelor și aptitudinilor profesionale ale personalului.

Un efect considerabil în formarea cadrelor naționale din domeniu va avea colaborarea internațională care se va realiza în următoarele direcții de activitate:

- schimbul de informații la seminarele și conferințele naționale și internaționale, consultații cu partenerii străini din domeniu;
- colaborarea tehnică și în domeniul cercetărilor;
- elaborarea de comun acord și realizarea programelor și proiectelor de demonstrație;
- perfecționarea specialiștilor în țările dezvoltate (studierea experienței înaintate și tehnologiilor moderne din domeniu).

21. Amplificarea rolului administrației publice locale în dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare

Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare se va realiza cu maximum de profit social dacă se va obține o colaborare și cooperare strînsă între toți partenerii care pot fi: administrația publică, producătorii și distribuitorii de apă, consumatorii de apă, reprezentanții colectivelor locale și a populației.

Autoritățile publice locale prin organizațiile serviciilor comunale au sarcina de a asigura prestarea serviciilor de alimentare cu apă populației, avînd de a face cu furnizorii de apă care sînt monopolști naturali. Această situație evedențiază necesitatea de a crea o bază de reglare a activității și relațiilor.

Încheierea contractelor de manageriat de lungă durată între furnizori și autoritățile publice locale vor servi ca planuri de lucru și vor stipula angajamentele reciproce în activitatea lor.

Aceste contracte vor prevedea realizarea unor obiective și indici concreți cum ar fi: calitatea serviciilor, numărul consumatorilor care vor beneficia de serviciile de alimentare cu apă și canalizare, rezultatele financiare, nivelul tarifelor, volumul și sursele de investiții necesare, indicii activității de producere etc.

Realismul obiectivelor și indicilor stipulați în contracte va fi necesar să fie confirmat prin planuri de acțiuni și calcule concrete. Aplicarea tarifelor va fi componenta de bază a planului de lucru și va fi bine ilucidată și argumentată în contractul de bază.

Autoritățile locale vor elabora și aproba planuri de acțiuni pentru dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, vizînd în mod special următoarele aspecte:

- obiective pe termen scurt și mediu;
- acțiunile pentru reabilitarea, reconstrucția, modernizarea și exploatarea durabilă a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare;
- măsurile de protecție a calității apei și a mediului înconjurător;
- posibilitățile de asigurare cu apă potabilă de calitate bună a localităților unde nu există apeducte comunale;
- crearea întreprinderilor autonome de prestare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare

(ori alt mod de organizare a serviciilor);

volumul de finanțe și sursele de finanțare necesare pentru realizarea măsurilor propuse.

22. Dezvoltarea bazei legislative

și reglementărilor în domeniu

Dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, îmbunătățirea esențială a calității serviciilor prestate populației trebuie să fie susținută și de o bază legislativă corespunzătoare.

Cadrul legislativ nou va exclude lipsurile și neclaritățile legislative asupra problemelor patrimoniale, incoerențele în organizarea și funcționarea unităților de profil, va stabili clar atribuțiile și responsabilitățile organelor publice centrale, autorităților publice locale, furnizorilor și consumatorilor.

Luând în considerație tendința de integrare a Republicii Moldova în Comunitatea Europeană se va realiza corelarea legislației interne cu actele normative adoptate de Consiliul Europei.

Baza legislativă va fi orientată spre realizarea unor așa obiective cum ar fi:

asigurarea serviciilor calitative și protecției consumatorului;

sporirea rolului și lărgirea funcțiilor autorităților administrației publice locale privind soluționarea problemelor de alimentare cu apă și prestarea serviciilor de canalizare;

îmbunătățirea protecției și conservării resurselor de apă;

crearea fondurilor investiționale pentru dezvoltare și modernizare;

stabilirea obligativității de formare și perfecționare a personalului din domeniu.

Reglementările tehnice în domeniu, fiind o parte componentă esențială a bazei legislative adecvate noilor cerințe, vor fi dezvoltate, în principal, prin următoarele modalități:

armonizarea normativelor existente cu normativele europene și internaționale;

promovarea unui sistem uniform de implementare a normativelor și recomandărilor europene și internaționale;

elaborarea de noi normative naționale în baza unei concepții bine argumentate;

cooperarea cu organizațiile europene guvernamentale economice și științifice în domeniul reglementărilor tehnice.

Cadrul normativ va fi orientat spre asigurarea:

fiabilității tehnologice și sanitare a sistemelor de alimentări cu apă și de canalizare;

conservării și protecției mediului înconjurător;

eficientizării funcționării sistemelor hidroedilitare prin reducerea cheltuielilor de întreținere, reducerea consumului de energie și de apă;

reglementării proiectării, executării, recepției în exploatare a sistemelor hidroedilitare cu capacitatea 0,5 – 400 m³/zi, pentru ansamblurile locative cu un număr redus de nivele;

folosirii echipamentelor și utilajelor performante și fiabile, noilor tehnologii, mijloacelor moderne de calcul și supraveghere, monitorizării calității apei;

siguranței distribuției apei în condiții excepționale (extremale) prin metode alternative;

introducerii noilor exigențe asupra gradului de epurare a apelor uzate, ținându-se cont de posibilitățile economice și tehnice, precum și de efectul sanitaro-tehnic;

dezvoltării producției de materiale tubulare și armături de calitate.

Se va asigura un proces stabil de perfecționare a cadrului legislativ pentru ca acesta să susțină și să stimuleze acțiunile de dezvoltare integrală și permanentă a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare.

IV. Acțiuni urgente pentru începerea implementării strategiei

și ameliorării situației în domeniul alimentării

cu apă și canalizare

Se vor întreprinde următoarele acțiuni:

preluarea ideilor și afirmațiilor majore, cuprinse în obiectivele și politicile acestei strategii, în procesul de perfecționare și dezvoltare a bazei juridice și restructurării instituționale;

aplicarea Legii "Cu privire la apa potabilă" după adoptarea acesteia;

elaborarea și aprobarea documentelor normative de proiectare și executare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare aliniate cerințelor europene;

elaborarea și aprobarea regulamentului cu privire la crearea fondurilor investiționale;

elaborarea indicațiilor metodice privind determinarea pierderilor admisibile de apă în sistemele de alimentare cu apă;

elaborarea Normativului privind stabilirea limitelor de încărcare cu poluanți a apelor uzate evacuate în receptorii naturali, luând în considerație aspectul economic și de mediu;

elaborarea Regulamentului de exploatare a sistemelor comunale de alimentare cu apă și canalizare;

elaborarea și aprobarea standardului național de stat al calității "Apa potabilă";

aprobarea și implementarea Programului de stat de contorizare a apei;

inventarierea și diagnosticarea sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare;

elaborarea programelor locale de acțiuni pentru restabilirea, reconstrucția și asigurarea funcționării sistemelor existente de alimentare cu apă și canalizare. Introducerea taxelor pentru consumul de apă în mediul rural;

investigarea calității apei din fântâni. Elaborarea planurilor locale de acțiuni în vederea reconstrucției, protecției, întreținerii și exploatării fântânilor conform cerințelor și normelor sanitare;

corectarea radicală a schemei complexe de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova;

implementarea mecanismelor specifice economiei de piață în sectorul serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare prin decizii ale Executivului.

crearea întreprinderilor autonome specializate;

sprijinirea dezvoltării serviciilor de alimentare cu apă, pentru a deveni un domeniu prioritar în evoluția economico-socială a societății;

crearea cadrului instituțional pentru manifestarea concurenței între prestatorii de servicii și, totodată, pentru atragerea capitalului autohton și străin în finanțarea investițiilor și exploatarea infrastructurii publice locale;

instituționalizarea formelor de consultare a structurilor societății civile în procesul de pregătire a deciziilor importante care privesc sectorul de alimentare cu apă și de canalizare;

achiziționarea și utilizarea în instituțiile preșcolare, medicale, de învățământ, în industria alimentară etc. a instalațiilor individuale și colective de tratare suplimentară a apei (ca o măsură provizorie în localitățile unde apa furnizată nu corespunde cerințelor de calitate);

reconstrucția sistemelor de alimentare cu apă ale clădirilor locative;

inventarierea și organizarea evidenței surselor de poluare care se află în zonele de protecție a apelor;

armonizarea cerințelor documentelor normative ce se referă la apa potabilă și apele uzate cu prevederile documentelor normative internaționale și europene din domeniu;

crearea unui comitet tehnic pentru elaborarea actelor normative naționale în domeniul "Apa potabilă".